

Nederlandsch Tijdschrift voor Postzegelkunde.

Orgaan der: NEDERLANDSCHE VEREENIGING VAN POSTZEGELVERZAMELAARS.

GEREDIGEERD DOOR

J. B. ROBERT, Balistraat 57, 's GRAVENHAGE.

Mei 1910. - Jaargang XXVII: 307; Nieuwe Reeks: 183. - No. 5.

KLEUREN.

(Vervolg van blz. 51.)

Het „geel” is de laatstbehandelde der drie primaire kleuren, zoodat nu aan de orde zijn de „secundaire”, de door samenvoeging van twee hoofdkleuren verkregene kleuren. Hoe groot het aantal tinten nu moet worden kan een ieder zich voorstellen. Zonder nog de toevoeging van zwart erin te betrekken, verandert de tint *zichbaar* bij vermeerdering van elke 4 à 5 % van de bijgevoegde kleurstof. Al ziet men niet op gelijke wijze de „tint”, al kent men de tint niet, of kan men haar niet juist met iets vergelijken of haar duidelijk verstaanbaar benamen, men bemerkt toch het verschil, zoodra ze naast elkander liggen. Dit wordt opgemerkt, omreden de verdeeling nu zeer lastig gaat worden. Om dit te doen begrijpen, wordt erop gewezen, dat b. v. 40 deelen rood met 60 deelen geel, een groot verschil moeten opleveren, want 50 deelen van twee primaire kleuren vormen de *zuivere* secundaire kleur. Toch zullen velen, zonder ze naast elkander te zien, niet „gevoelen” dat er verschil, groot verschil is tusschen de beide tinten, en zullen ze beide „oranje” noemen. Eerst dan als het *al te sterk* verschilt, vindt men „rood” of „geel” erin. Natuurlijk moet, bij de kennis der kleuren, nog in het oog gehouden worden, welke „soort” kleuren men mengt. Normaal geel en normaal rood leveren, gelijk verdeeld, zuiver oranje, maar Indisch geel met karmijn leveren, gelijk verdeeld, *geen* oranje.

Vervolgd wordt nu met

I. ORANJE.

50 % rood en 50 % geel leveren het „zuivere” oranje. Dat het in de praktijk zelden zuiver voorkomt, zal niemand verwonderen, die weet hoe het daar met de menging toegaat: het oog niet het gewicht of de maat beslist. Dit geldt ook voor alle ondervolgende bijkleuren.

Zuiver	oranje	: Peru, 10 c., 1895. (Lama.)
		Beieren, 25 Pf., 1891.
Licht	»	: Pruisen, 6 Pf., 1864. (Adelaar.)
Zeer donker	»	: Portugal, 80 reis, 1870.
Mat	»	: Ecuador, Dienstzegels van 1899.

Licht mat oranje: *Argentinië*, 15 c., 1888.

(Van Portugal bestaat de 80 reis van 1875 in twee verschillende „oranje” tinten, een „lichte”, in catalogussen „geeloranje” genoemd, en een „roode”; deze laatste, vooral niet met de „oranjerode” tinten te verwarren, reeds te voren behandeld, grenst aan *die* vermiljoenkleurige tinten, die deze laatste aan het oranje verbinden.)

Hier zij nog opgemerkt, dat van *Newfoundland* de series 1857/1860, die in prijsnotering nog al verschillen, de eene meer scharlakenrood dan rood, de andere werkelijk oranje is, hetgeen men niet uit het geheugen moet verliezen. Behalve de 1/- zijn de „oranje” zegelwaarden hier uitgifte minder, enkele zelfs veel minder waard.)

II. VIOLET.

Bezieet men de bovengegeven soorten „blauw” en „rood”, dan begrijpt men de menigte „violette” tinten, die zelfs bij gelijke hoeveelheid van blauw en rood, waardoor het violet verkregen wordt, door de soorten onderling ontstaat. Zoo leveren op de mengingen van

Indigo's met karmijn: dof blauwviolet;
 Indigo's met rood: wijnkleur (echte tint);
 Blauw met karmijn: zuiverviolet, purperviolet, magenta, bladpaddenstoeltint ook „lila” genoemd, blauwviolet;
 Blauw met rood: roodviolet, mauve, purper;
 Pruisischblauw en de groenblauwe met karmijn of rood: grijsviolette, matviolette tinten; waar het rood de overhand heeft, neigen de tinten meer en meer naar roodgrijs, een benaming die niemand gebruikt.

Zij zijn in drie groepen te verdeelen:

A. BLAUWVIOLET.

Deze tinten zijn, welke soort blauw ook worde gemengd hetzij met karmijn, hetzij met rood, bijna zonder uitzondering schitterender dan de roodviolette.

Violet : *Tasmania*, 2 d., Kr. V, 1902.

(Aniline; dezelfde tint als die van Z. Austr., maar door steendruk op papier gebracht.)

Donkerviolet	: Chili, 30 c., 1902.
Zwart	» : Paraguay, 10 c., 1908.
Purper	» : V. S. Amerika, 3 c., 1890.
	N. Borneo, 8 c., 1897.

- Blauwviolet : *Transvaal*, P. 5 d. (*Fraaije nuance*.)
 Levendig bl. » : *Zuid-Australië*, 2 d., 1899. (*Anilinekleur*.)
 Helder » » : *Mauritius*, 1 c., 1893.
 Bleek » » : *Angra*, 20 reis, 1892.

(*Bijna blauw is het de tusschenkleur, die de blauwe aan de violette verbindt.*)

- Grijs » » : *Honduras*, 30 c., 1891.
 Zwart » » : *Nederland*, 1 gulden, 1888.

(*Deze nuance, geheel verkeerdelijk „dunkellila“ genaamd, is verkregen door toevoeging van veel zwart.*)

- Donkerlila : *Indo China*, 5 fr., 1904.
 Bleek » : *Luxemburg*, 1 fr., 1882.
 Mauve : *Noorwegen*, 4 sk., 1872.

B. ROODVIOLET.

- Roodviolet : *Bosnië*, 25 kr., 1879. (*Zie onder : Purper*.)
Grenada, 6 d., 1883. (*Niet „mauve“*.)
Japan, 20 sen, 1874.
Oostenrijk, 50 kr., 1883.

- Donker » : *Griekenland*, 25 l., 1892; *ongetand*.

(*De „getande“ vindt men in die tint niet.*)

- Licht » : *Portugeesche Koloniën*, 10 reis, 1894.
 Magenta : *Mauritius*, *Brittania* (9 d.), 1859.
 Amarant : *Kerkelijke Staat*, 20 c., 1868.

(*De „amarantus“ is de z.g. „fluweelbloem“, de „hanekam“, de „duizendschoon“; de bloem is fluweelachtig purperrood van kleur; „amarantrood“ en „amarant“ zijn synoniemen.*)

- Solferino : *Venezuela*, 25 c., 1893. (*Landing Columbus*.)
 Purper : *Bosnië*, 25 kr. 1879.

N. Z. Wales, 5 sh., *getand* 12 $\frac{1}{2}$. (*Medaille*.)

— Bij deze moet worden bemerkt, dat de getande van latere uitgiften, in: *magenta*, *mauve*, *roodkleurig ultramarijnviolet* — ook wel, geheel ten onrechte, „roodlila“ genoemd — zijn gedrukt, dus geen van al deze zijn „purper“.)

Om de „purper“ kleur goed te onderscheiden wordt den leergierigen lezer aanbevolen de 25 kr. van Bosnië 1879, getand 12 $\frac{1}{2}$, fijne druk; hiervan bestaan twee tinten: de eene *werkelijk* roodviolet, de andere *purper*. Bij de andere drukken, de grovere, getand 12 : 12 $\frac{1}{2}$, loopt de tint in die van de bladpaddenstoelbloem, de bloem van den „*agaricum*“, waarvan twee soorten zijn, de eene meer zuiver purper, de andere meer violet-purper. Het purper behoort tot de oudste, rijkste en sterkste kleuren, en moet niet met „violet“ worden verward, een fout nogal door Engelsche schrijvers begaan. Daar worden „pink“ voor „rose“ en „purple“ voor „violet“ gebruikt, even geleerd als de groote Duitschers, die geen „oranje“ wagen te gebruiken, omdat het geen Duitsch woord is, en daarom „geelrood“, een eenvoudigen onzin, bezigen.

Ten slotte iets omtrent het „solferino“. Het onderscheid tusschen deze tint en „amarant“ is niet groot, velen meenen zelfs dat beide namen dezelfde kleurtint in gelijken toon aanduiden. De beide aangegeven zegels zullen U echter toonen er wel verschil is, even goed als tusschen het „magenta“ en het „solferino“, welke beide kleuren „kunstmatig“ violette uit kool getrokken tinten zijn.

C. GRIJSVIOLET.

- Matviolet : *Nieuw Schotland*, 2 c., 1860/64.
 Mat blauwviolet : *Bulgarije*, 20 st., 1885.
 Grijs violet : *Oostenrijk*, 2 kronen, 1900.

Matmauve : *Ecuador*, 10 c., 1899.

Matroodviolet : *Britsche Kol.*, algemeene series 1895/98.

De hoeveelheid grijs in de 1 c. van *Suriname*, in de 25 kreuzer van *Oostenrijk*, 1867, e. a., is zoo groot, dat de *violette* tint door matheid ondergaat, al is de eerste ook „licht“, de tweede „donker“ getoond.

Venezuela, 20 bolivares, *Escuelas*, van 1889, met „wijnrood“ in sommige catalogi aangeduid, bij gebrek aan een juistere benaming, is de tint die de wijnroode met de bruinroode verbindt.

Van hoeveel belang de kennis der nuances is wordt door het volgende U duidelijk gemaakt.

De 5 francs, *Allegorie*, van *Frankrijk*, voor den Postdienst in den *Levant*, wordt nog al vaak met „valschen“ opdruk **20 PIASTRES** ontmoet. Voor dien „valschen“ opdruk dienen hoofdzakelijk gebruikte zegels, nu en dan misschien ook ongebruikte. Kent men het verschil in opdruk niet, is het niet mogelijk te zien dat de opdruk *boven* den vernietigingsstempel staat, dan wijst in 95 van de 100 gevallen de „kleur“ U de „vervalsching“ aan. De 5 fr. die voor den *Levant* overdrukt werd was de 5 fr. „donkerlila“ op *bleeklila*; bijgevolg zijn alle 20 Piasters op de 5 fr. „zoogenaamd“ *roselila* op *bleeklila*, en die violet op *lila*, volstrekt zeker „valschen“, zoo ook de *matlila* 5 fr. met dien opdruk, hoewel het mogelijk zou kunnen zijn, dat van die latere oplage er nog enkele overdrukt werden, al zijn ze nog niet bekend en het dus „rara“ zouden zijn.

Dit enkele voorbeeld toont hoe gemakkelijk vele „overdrukte“ zegels aan de „kleurtint“ van het oorspronkelijke zegel kunnen worden herkend. Aldus ontmaskert men er verscheidene van verschillende Koloniën en Postdiensten. Van *Alexandrië*, *Bénin*, *Gabon*, *Mont-Athos*, *Vathy*, enz. zijn er vele aan de „nuance“ te herkennen, zoo de opdruk ze niet verraadt. (Ook de „afstempelingen“ zijn van waarde, even als „watermerken“, „papiersoorten“, „tandingswijze“, enz. enz.) Het bewijst hoe goed het is, wat moeite te doen om zijne zegels te bezien en ze wat te bestudeeren.

Ten slotte zij nog opgemerkt — vooral onze Indische lezers letten hierop — dat de „violette“ kleuren, op 'n uitzondering na, zeer spoedig door het dag- en voornamelijk door het zonlicht worden aangedaan: het rose of roode gedeelte verdwijnt gewoonlijk zeer snel. Zoo kunnen de zonderlingste tinten ontstaan, als: grijsblauw, parelgrijs, ja! vuilwit zelfs, zonder dat eenige willekeurige, kunstmatige verkleuring plaats vond. De 10 c. en de 2 $\frac{1}{2}$ gld. van *Nederland* en van de Koloniën, veranderen zeer gemakkelijk van kleurtint, de 2 $\frac{1}{2}$ gld. zelfs in gewoon water en onmiddellijk; even zwak zijn de tinten van de 8 c. *België*, de 5 fr. 1869 *Frankrijk*, de 100 r. 1870/80 *Portugal*, het fraaiste monster van de geheel door het licht geabsorbeerde violette: dit zegel wordt *volstrekt wit*, enz. enz. De werkelijke gebruikte exemplaren van zekere violetkleurige zegels, die de oorspronkelijke tint behielden, zijn beslist geldwaardig: de meeste zijn zóó sterk verkleurd, dat ze in waarheid geen spoor van de daadwerkelijke tint meer vertoonen.

(*Wordt vervolgd.*)

's Gravenhage.

HOOFDREDACTEUR.